

ser i denna skulle stå med i noterna. I Beethovens sketcher beskrivs sonaten som ”skriven från hjärtat och dedicerad till H.R.H.”

Sonat op. 79 i G-dur kallas ibland sonatin även om det är oklart om Beethoven någonsin benämnde den så. Musikens småskalighet ger dock skäl för diminutivformen. Den är också överkomlig för amatören på ett helt annat sätt än de omkringliggande sonaterna. Första satsen är den mest utarbetade och den tekniskt mest krävande. Presto alla tedesca lyder tempobeteckningen och det skulle i detta sammanhang kunna översättas med ”En snabb ländler.” Den andra satsen är en melankolisk barcaroll. Finalen har ett delikat tema men det tycks som om Beethoven inte haft tid till genomarbetning av musiken. Han verkar ha tappat intresset och låter melodin ackompanjeras av enkla schabloner.

Sonat op. 90 i e-moll tillhör vad man brukar kalla Beethovens sista eller sena period som betyder upplösningen av den heroiska stilen. Sonatens idé ligger i motsatsen mellan energin och passionen i den första satsen och den lyriska frodigheten i den andra. Beethovens inofficiella namn på den andra satsen var ”Lycklig konversation med den älskade”. Satsbeteckningarna som i den föregående sonaten var på både italienska och tyska är i denna sonat bara på tyska. Det måste ses som resultat av den patriotism som påverkade alla under Napoleonkrigen. Italienska var ett Bonapartistiskt språk. Två år senare bytte Beethoven ut det italienska *pianoforte* mot det tyska *Hammerklavier*.

Per Nyrén

Efter denna Beethovenkonsert blir det ett uppehåll, och nästa konsert i serien kommer den 3 mars.

Härnäst blir det i stället klarinettmusik i en konsert med det spännande namnet ”Beautiful Insanities” den 14 oktober.

Den första TONIC-konserten kommer 29 september med elever från Lunnevads folkhögskola.

Se vidare på www.linkopingkammarmusik.se.

Beethoven

och

Tengstrand

del 6

Appassionatan – Beethovens favoritsonat ...

Konsert i Wallenbergsalen
Östergötlands museum
16 september 2012 kl. 16.30

Konserten ges med stöd av Kultur- och fritidsnämnden i Linköping,
Statens kulturråd, Sensus studieförbund och Scandic i Linköping.

Program

Sonat op. 57, f-moll "Appassionata"

Allegro assai
Andante con moto – attacca
Allegro ma non troppo – Presto

Sonat op. 78, Fiss-dur

Adagio cantabile – Allegro ma non troppo
Allegro vivace

Sonat op. 79, G-dur

Presto alla tedesca
Andante
Vivace

Sonat op. 81a, Ess-dur "Les Adieux"

Das Lebewohl Adagio – Allegro
Abwesenheit Andante espressivo
Das Wiedersehen Vivacissimamente

Sonat op. 90, e-moll

Mit Lebhaftigkeit und durchaus mit Empfindung und Ausdruck
Nicht zu geschwind und sehr singbar vorbetragten Andante

Tillkomstperioden för *sonat op. 57 i f-moll, Appassionatan*, var ovanligt lång. Beethoven skisserade den 1804 samtidigt med komponerandet av Waldsteinsonaten men på grund av det mödosamma arbetet med operan *Fidelio* blev inte sonaten färdig förrän 1806. Donald Francis Tovey, en av de främsta Beethovenkännarna, skriver i sin bok om Beethovens sonater: "Titeln *Appassionata* gavs av förläggaren utan Beethovens medgivande. Den rättfärdigas av den stora tragiska tonen i hela verket. Ingen annan komposition av Beethoven håller fast vid en tragisk hög ton genom alla satser. Inledningen av *Appassionatan*s sista sats betyder ödets avgörande slag och efter det är det ingen tvekan om att den tragiska passionen rusar mot döden. Den långsamma satsen förblir en dröm som skingras."

Efter fullbordandet av *Appassionatan* övergav Beethoven piano-sonaten i tre år. Men han hade att verkställa en beställning, som han fått under 1807, på pianosonater från Muzio Clementi, pianovirtuos och förläggare av Beethovens musik i England. Hösten 1809 levererade Beethoven två sonater som han lovat Clementi. *Sonat op. 78* i Fiss-dur, dedicerad till Therese von Brunswik, har endast två satser. Den var en av Beethovens favoritsonater och han var helt allvarlig när han sa att han föredrog den framför *Månskenssonaten*. Sonaten är en komplett kontrast till den föregående *Appassionatan*. På mindre än 10 minuter presenterar Beethoven en rad melodiska motiv av olika längd och karaktär. Sambanden mellan dem är svår att analysera men man upplever musiken som en odelbar logisk ström av melodiska infall. Tovey kommenterar: "Vi kan förstå musiken så länge som vi inte analyserar den."

Den andra sonaten som Beethoven levererade, *sonat op. 81a* i Ess-dur, är den enda av hans sonater som har en slags programförklaring. Beethoven hade redan när Clementi gjorde sin beställning påbörjat ett mycket personligt verk tillägnat ärkehertig Rudolf, som vid denna tid blivit hans främste gynnare. Ärkehertigen hade tillsammans med hovet tvingats lämna Wien vid den franska invasionen och Beethoven reagerade då med en sonatsats i Ess-dur betecknad *Lebewohl* (Farväl). Senare kompletterade han satsen med två andra: *Die Abwesenheit* (Frånvaron) och *Das Wiedersehen* (Återseendet). Beethoven insisterade på att alla utommusikaliska referen-